

Edunvalvonta

Kaupan liiton ympäristövaliokunnan kokous 1/2023

Johtava asiantuntija Marja Ola

Kiertotalous

Kiertotalous kuluttajakaupassa -hanke

- Hankkeen kesto 9/2022-5/2023
- Hankkeen työpajat
 - Kiertotalouden kuluttajakaupan ohjauskeinot (14.12.2022)
 - Kiertotalouden liiketoimintamallit (17.1.2023)
- Hankkeessa tehtävät kokonaisuudet
 - Poliittikasuositukset
 - Hankkeen konsultin tekemät poliittikasuositukset julkistetaan 17.2.2023 klo 8.15–9.00 ympäristöministeriön YouTube-kanavalla Kiertotalous kaupassa -webinaarissa.
 - Poliittikasuositukset koostuvat viidestä osa-alueesta
 - Taloudellisista ohjauskeinoista kiertotalousratkaisujen kannattavuuden ja markkina-aseman parantamiseksi
 - Kaupan alan kiertotalouden tai kiertotalouden kuluttajapalveluiden TKI-ohjelmasta
 - Kiertotalouden osaamisen tason parantamisesta
 - Kuluttajille suunnatusta viestintäkampanjasta
 - Sääntelyiden esteiden poistamisesta

- Suositukset esillä valtionhallinnon toimesta: Kiertotalousohjelman (YM/TEM) ja Kiertotalous-Suomen nettisivut, uutiskirjeet ja Twitter.
- Myös Kaupan liitto tuo vahvasti omassa viestinnässään esiin politiikkasuositukset.

– Pelikirja

- Suunnattu kuluttajakaupan alalla toimiville pk-yrityksille.
 - Sisältö: kuvaus kuluttajakaupan alan kiertotalouspotentiaalista, parhaista käytännöistä ja alan tarpeista kiertotalouteen siirtymiseksi sekä tarkistuslistoja ja ohjeita siitä, millaisia juridisia näkökulmia tulee huomioida käytettyjen tuotteiden kauppaan, vuokraamiseen sekä huolto- ja korjaustoimintaan liittyvässä liiketoiminnassa.
 - Pelikirjaa mahdollista kommentoida 13.4.2023 klo 8:30-10 pidettävässä webinaarissa
 - Ilmoittautuminen webinaariin: <https://fi.surveymonkey.com/r/Pelikirjawebinaari>
- Koko hankkeen julkistustilaisuus 11.5.2023 klo 8:30-10.

Kiertotalousohjelman yhteistyöryhmä

- Kokous 14.2.2023; pj. kansliapäällikkö Juhani Damski
 - Toimialan viestit mitä toimia vihreä siirtymä ja kiertotalous edellyttävät tulevaisuudessa ja tulevalta hallitukselta.
 - Kaupan TKI-rahoitus
 - Tärkeää, että TKI-panostuksia kohdistetaan kaupan toimialalle, jotta alan yritykset, myös pienet ja keski-suuret yritykset, kykenevät uudistumaan ja luomaan vihreästä siirtymästä kilpailuedun itselleen sekä hyödyntämään tätä kilpailuetua myös kansainvälisillä markkinoilla, joita rajat ylittävä verkkokauppa meille lähes rajattomasti avaa.
 - Muutoksen pitää olla innostavaa, helppoa ja kiinnostavaa, muutoin ihmisiä ei saada mukaan. Kuluttajakäyttäytymistieteeseen lisärahoitusta ja apua oppien käyttöön ottamisessa.
 - Osaaminen
 - Vihreä siirtymä edellyttää yrityksiltä uutta osaamista. Kaupan ala tarvitsee vihreän siirtymän osaajia oppilaitoksista. Osaamisen kehittämistä tulee tapahtua kaikilla koulutusasteilla: vihreän siirtymän perustiedot ja -taidot tulee oppia yleissivistävässä opetuksessa, osaamista syvennetään ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa.

- Kilpailulainsäädännön tulkintaohje yrityksille
 - Kiertotalous on verkottumista ja yhdessä tekemistä. Kilpailulainsäätö on kuitenkin hyvin monimutkaista ja vaikeasti tukittavaa sääntelyä. Tarvitaan viranomaisohje kuinka yritykset voivat tehdä yhteistyötä kiertotalousteeman/ympäristöasioiden ympärillä.
- Julkiset hankinnat
 - Ilmaston, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön kannalta parhaiden ratkaisujen/tuotteiden tulisi aina pärjätä. Valitettavasti tilanne ei näin aina ole, vaan hinta toimii vahvimpana ajurina. Tähän tule saada muutos.

Kiertotalouden strategisen ohjelman arviointi

- Arvioinnissa laaditaan kokonaiskuva poikkihallinnollisen Kiertotalouden strategisen ohjelman edistymisestä ja vaikuttavuudesta sekä keskeisistä haasteista, mahdollisuuksista ja kehittämistarpeista.
- Konsulttina arvioinnissa toimii 4FRONT.
- Osana arviointia tarkastellaan ohjelman keskeisiä hankkeita, ml. Kiertotalouden Green Deal, ja haastatellaan tahoja, jotka ovat tai ovat olleet näissä mukana.
 - Kaupan liiton haastattelu 6.1.2023 (Marja Ola)
 - Tiivistelmä pääkommenteista (green deal –prosessin ongelmia käyty läpi yhdessä Fafin, STJM:n,
 - Tietovaje: harva toimiala tietää luonnonvarojen kulutuksensa (välitön sekä välillinen kulutus).
 - Ensimmäinen toimi hankkeessa olisi tullut olla se, että tutkimuslaitoksille olisi ollut riittävä aika selvittää luonnonvarojen kulutusta Suomessa, jotta hankkeella olisi riittävä tietopohja valita vaikuttavimmat toimet.
 - Alkuperäisessä green deal -suunnitelmassa oli materiaalivirta-analyysi – sen tekeminen on pudotettu pois, vaikka se on kriittisen tärkeä osa kokonaisuutta.

– Määritelmien epätarkkuus

- Hankkeelle olennaisia termejä ja käsitteitä ei ole määritelty riittävän tarkasti. Esim.:
 - Luonnonvara: miten termi määritellään green dealin kontekstissa? Sisältyykö siihen mm. kaivosteollisuuden sivukivet?
 - Uudelleenkäyttö: uudelleenkäytölle ei ole olemassa yksiselitteistä käsitettä, vaan uudelleenkäytön määrittely vaatii aina tapauskohtaista harkintaa.

– Rakenteelliset ongelmat

- Green dealista on jätetty pois vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat.
- Onko rajanveto, että hankkeen ainoana kohteena on suomalaisten kuluttajien kulutus tai Suomessa tapahtuva tuotteiden kulutus/käyttö, tarkoituksenmukainen?
- Miksei hanke voisi sisältää luonnonvarojen kulutuksen Suomessa, sekä ulkomailla tuotettuihin tuotteisiin sitoutuneiden, Suomessa käytettyjen/kulutettuihin tuotteisiin sitoutuneiden luonnonvarojen yhteismäärän?

- Vaikka jokin ei kuulu tavoitteen piiriin, ei se tarkoita sitä, etteikö se kannattaisi ottaa skenaariotyössä huomioon. Olisi hyvä tarkastella nykytilanne läpinäkyvästi ja sitten vasta tavoitteen saavuttamisen seurannassa erottaa kustakin tilannekuvasta vientituotteiden valmistukseen (materiaali- ja tuotevaihe) käytetyt luonnonvarat.
- Lisäksi nykytilanteen ja siitä johdettujen skenaarioiden käytettävyys muodostuu heikoksi, jos jo alkutilanteessa siitä poistetaan vientituotteiden käyttämät luonnonvarat.
- Green dealin rakenteellinen valinta skenaariotyön ja toimien kohdistamisesta toimialoittain on epätarkoituksenmukainen
 - Pääsääntöisesti luonnonvarat virtaavat useiden toimialojen läpi, jonka vuoksi tilanteen hahmottaminen ja toimien fokuosoiminen toimialalähtöisesti ei ole tehokasta. Toimialojen kyky vaikuttaa materiaalivirtoihin niiden ylä- ja alajuoksulla on rajallinen. Toimialakohtaisuus johtaa helposti pistemäisiin ja sirpalemaisiiin toimiin ilman synergiaa.
 - Työn tulisi olla materiaalivirtalähtöistä. Tällöin voitaisiin raaka-aine/materiaalivirtakohtaisesti identifioida toimialat, joiden läpi materiaalivirta kulkee, ja rakentaa siltoja toimialojen välille. Nykyinen ratkaisu ei mahdollista tehokasta toimialojen ristiinpölytystä, joka oli koko green deal –prosessin alkuperäinen idea.

Kiertotalouden green deal -tilannekatsaus

- Ympäristövaliokunta asetti ed. kokouksessa asian edunvalvonnalle kaksi tavoitetta
 - Saada Kaupan liitolle ohjausryhmän jäsenyys.
 - Vaikuttaa green dealin viestintään
 - Tuoda selkeästi esiin, ettei vientiin menevien luonnonvarojen kulutus näy RMC:n koostumus tuoteryhmittäin -graafissa tai koko kiertotalouden green dealissa, vaan siinä huomioidaan ainoastaan tuotteet, joiden loppukulutus tapahtuu Suomessa.
- Tilanne asetettujen tavoitteiden saavuttamisen osalta
 - Ohjausryhmän jäsenyys
 - Asia ei edennyt vastuuvirkamiehen kautta, lukuisista tapaamisista huolimatta.
 - Kiitos Fafille edunvalvontayhteistyöstä!
 - Kaupan liiton tj. Mari Kiviniemi ja valiokunnan sihteeri Marja Ola tapasivat 30.1.2023 ympäristöministeriön kansliapäällikön, kehitysjohtajan ja ylijohajan
 - Tapaamisen focus hallitusohjelmataavoitteissa, mutta oli samalla mahdollisuus antaa ministeriölle ruusuja sekä risuja (Kaupan liiton jättäminen ohjausryhmän ulkopuolelle).

- Summa summarum: ympäristöministeriö kutsui 7.2.2023 Kaupan liiton mukaan ohjausryhmään.
- Green dealin viestintä
 - Asia nostettu esiin sekä ympäristöministeriön green dealin vastuuvirkamiehen että ympäristöministeriön kansliapäällikön tapaamisissa.

- Tekstiilien GD

- Kiertotalouden green deal ja skenaariotyö tekevät yhteistyötä kestävästä tekstiilisysteemiä tutkivan FINIX-hankkeen kanssa.
 - <https://finix.aalto.fi/>
- FINIX-hanke tukee tekstiilisysteemin vaikuttavimpien kiertotaloustoimien etsintää neljällä yhdessä järjestettävällä työpajalla.
 - Ensimmäisen työpajan (1.2.2023) tavoitteena oli tunnistaa tekstiili- ja muotiteollisuuteen liittyvät systeemiset haasteet ja valita niistä keskeisimmät, mihin Suomen tekstiili- ja muotosektorin toimijat voivat vaikuttaa.
 - Kolmessa muussa työpajassa tullaan kehittämään organisaatioiden sitoumuksia sekä muita toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa valittuihin haasteisiin.

Uusi uudelleenkäyttötoimijoiden valtakunnallinen järjestö

- Uudelleenkäytön toimivuus on keskeinen osa rakennettavaa kiertotalousyhteiskuntaa.
- Marraskuussa 2022 on perustettu uusi valtakunnallinen järjestö RENET uudelleenkäyttöverkosto, joka kokoaa uudelleenkäyttötoimijat yhteen.
- RENET haluaa olla vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja uudelleenkäyttöön liittyvissä kysymyksissä.
 - Uudelleenkäyttöverkostossa ratkaistaan yhdessä toimialan haasteita ja vaikutetaan uudelleenkäytön toimintaedellytyksiin yhteiskunnassa.
 - Yhteistyöllä tuodaan uudelleenkäyttö tasapuolisesti kaikkien saataville niin arjessa kuin kriisitilanteissa ja tarjotaan merkityksellistä työtä
- Tulevaisuudessa verkosto järjestää koulutuksia, seminaareja ja tukee toimijoitaan laadukkaassa uudelleenkäyttötyössä.
- Verkoston ensimmäinen puheenjohtaja on valittu Tuovi Kurttio Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksesta.

Muuta

- Kuluttajat kiertotaloudessa –raportti julkistetaan 17.2.2023.
 - Raportissa esitellään kuluttajien ja kulutustutkijoiden näkemyksiä kiertotaloudesta sekä pohditaan erityisesti korjaamiseen liittyviä kysymyksiä. Tarkastelussa on korjaaminen liiketoimintana, taitoina ja historiallisena kehityksenä.
- Ympäristöministeriö tilannut Mari Pantsarilta selvityksen *Luonnon monimuotoisuus ja elinkeinoelämä – Missä mennään ja mitä tarvitaan*
 - Tarkoituksen avata elinkeinoelämän näkemystä ja valmiutta biodiversiteettityöhön
 - Aikataulu: joulukuu 2022 – 17.2.2023
 - 52 haastattelua
 - Julkistustilaisuus 1.3.2023
- Kooste kiertotalouden sääntelystä Kiertotaloussuomi.fi-sivustolla
 - <https://kiertotaloussuomi.fi/tieto/ohjauskeinot/>

Kaupan alan kestävyyshaasteet tulevaisuudessa -selvitys

- Katso ympäristövaliokunnan kokouksen 4/2022 diat nro 18-27.

Jätelain muutos ja kertakäyttömuovidirektiivi SUP

SUP-koulutusta yrityksille

- Koulutuspaketti kertakäyttömuovidirektiivin velvoitteista
 - Suomen Pakkauskieirätys RINKI Oy:n SUP-viestintäryhmä, jonka jäsenenä ovat tuottajien edustajia (ml. Kaupan liitto), on tehnyt yrityksille suunnatun koulutuspaketin.
 - Koulutuspaketista saat tietoa mm. seuraaviin kysymyksiin: kuka on ”pakkausten tuottaja”, miksi SUP-maksu maksetaan, miten pakkausten SUP-maksu määräytyy ja mitä velvoitteita SUP-pakkausten raportointi tarkoittaa yrityksille.
 - Koulutuspaketti koostuu kuudesta osiosta: SUP-direktiivin tausta ja direktiivin vaatimukset, pakkausten tuottajan määritelmä, SUP-maksu, SUP-tuoteryhmät (pakkaukset), SUP-pakkausten raportointi ja mistä saa lisätietoa.
 - <https://rinkiin.fi/yrityksille/sup-tietopankki/>
- Webinaari yrityksille SUP-tuottajayhteisön perustamisesta
 - Kaupan liitto sekä Kosmetiikka- ja hygieniateollisuus ovat ehdottaneet ympäristöministeriölle keväällä pidettävää webinaaria uusien SUP-tuottajayhteisöjen perustamisesta (mitä, milloin, miten).
 - Ehdotus on saanut vihreää valoa ja seminaari vastuutahoksi on nimetty Pirkanmaan ELY.

Jätelain muutos & SUP

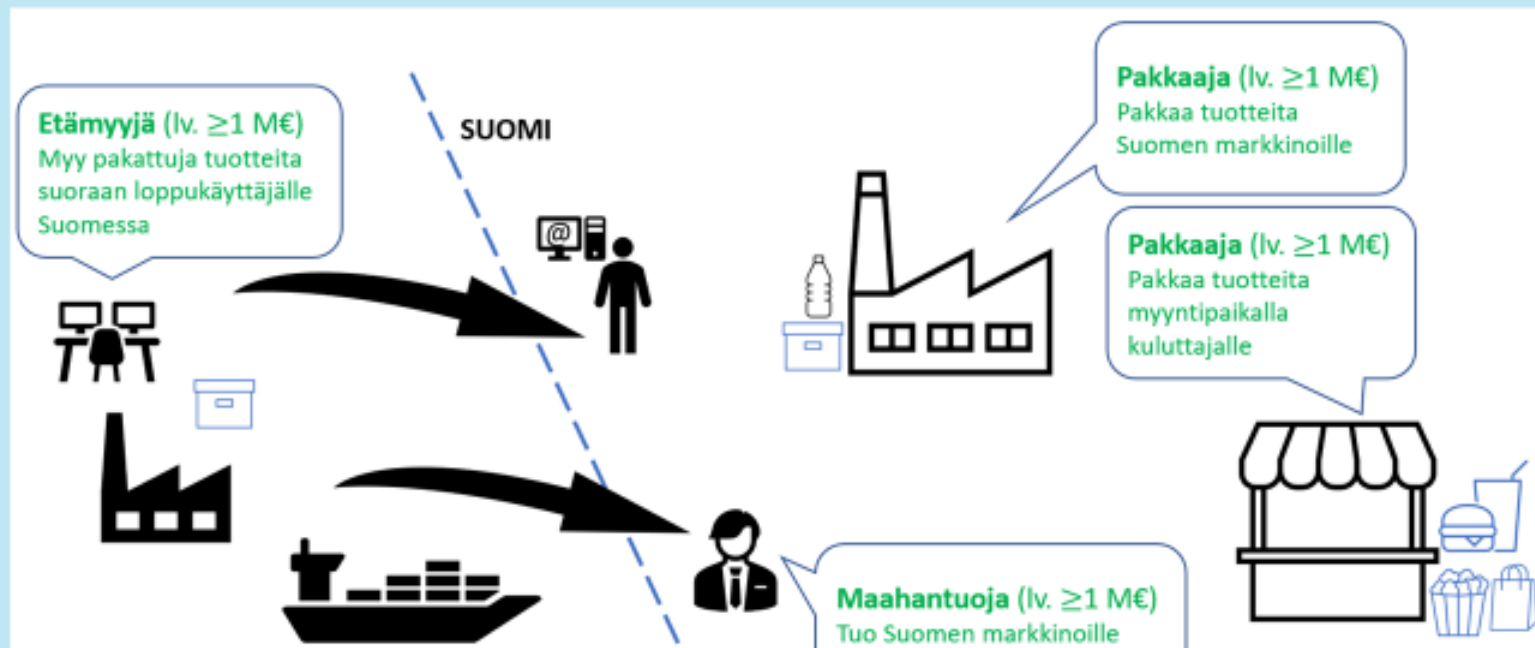
- EU:n SUP-direktiivi on nyt valmis ja kansallisesti toimeenpantu lainsäädännön osalta.
 - Eduskunta hyväksyi 29.11.2022 SUP-direktiiviä koskevan jätelain muutosesityksen (HE 141/2022 vp) pienin muutoksin:
 - Kalastusvälineiden tuottajayhteisön ei tarvitse kattaa kaikkia eri kalastusvälineitä (JL 62 §)
 - Jakelijan ja muun yrityksen sekä julkisen hankkijan on "mahdollisuuksien mukaan" varmistettava sille toimitetun tuotteen tuottajan kuuluminen tuottajarekisteriin (JL 55 §).
- Laki jätelain muuttamisesta (HE 141/2022) vahvistettiin presidentin esittelyssä 20.12.2023
 - Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta (HE 141/2022 vp; EV 180/2022 vp) (valtioneuvosto.fi)
 - <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807fca0a>
- Valtioneuvoston yleistunnossa 29.12.2023 hyväksyttiin asetuspaketti:
 - 1) Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista 2) Valtioneuvoston asetus muovia sisältävistä kalastusvälineistä 3) Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista
 - <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80800183>
- Säädökset tulivat voimaan 1.1.2023.

- Jätelain pääkohdat

- Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista (ns. SUP-tuotteet) (jätelaki 48 a- f §)
 - HUOM! SUP-siivouksen vuosikustannus on n. 10 M €, joka ei pienene seuraavana kolmen vuoden aikajaksolla, vaikka SUP-tuotteiden määrä vähenisi huomattavasti. Summa on sidottu asukaslukuun (euroa per kansalainen).
 - Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja (SER ja SUP; akut ja paristot tulossa EU:n akkuasetuksessa) (jätelaki 66 a §)
 - *Tuotteita etäkaupalla suoraan käyttäjille toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon myyvän toimijan on tuottajavastuuvetoitettujen täyttämiseksi nimettävä kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautunut valtuutettu edustaja*
 - Tuottajan määritelmä ja etäkauppa (jätelaki 48 §)
 - *Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:*

- *pakkaukset, joiden tuottajana pidetään tuotteen pakkaajaa tai pakatun tuotteen maahantuoja; pakkausten, joita käytetään elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen myyntipaikalla suoraan kuluttajille (palvelupakkaus) sekä pakkausten, joita käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen (viljelijäpakkaus), tuottajana pidetään kuitenkin niiden valmistajaa tai maahantuoja;*
- HUOM! Pakkausten tuottajamääritelmä muuttuu 1.1.2024 alkaen:
 - miljoonan euron liikevaihtoraja poistuu
 - palvelu- ja viljelijäpakkausten tuottaja on pakkauksen valmistaja tai maahantuoja

"Pakkauksen tuottaja" on pakkaaja*, pakatun tuotteen maahantuoja tai etämyyjä, jonka liikevaihto on vähintään 1 M€ (määritelmä voimassa 31.12.2023 saakka)

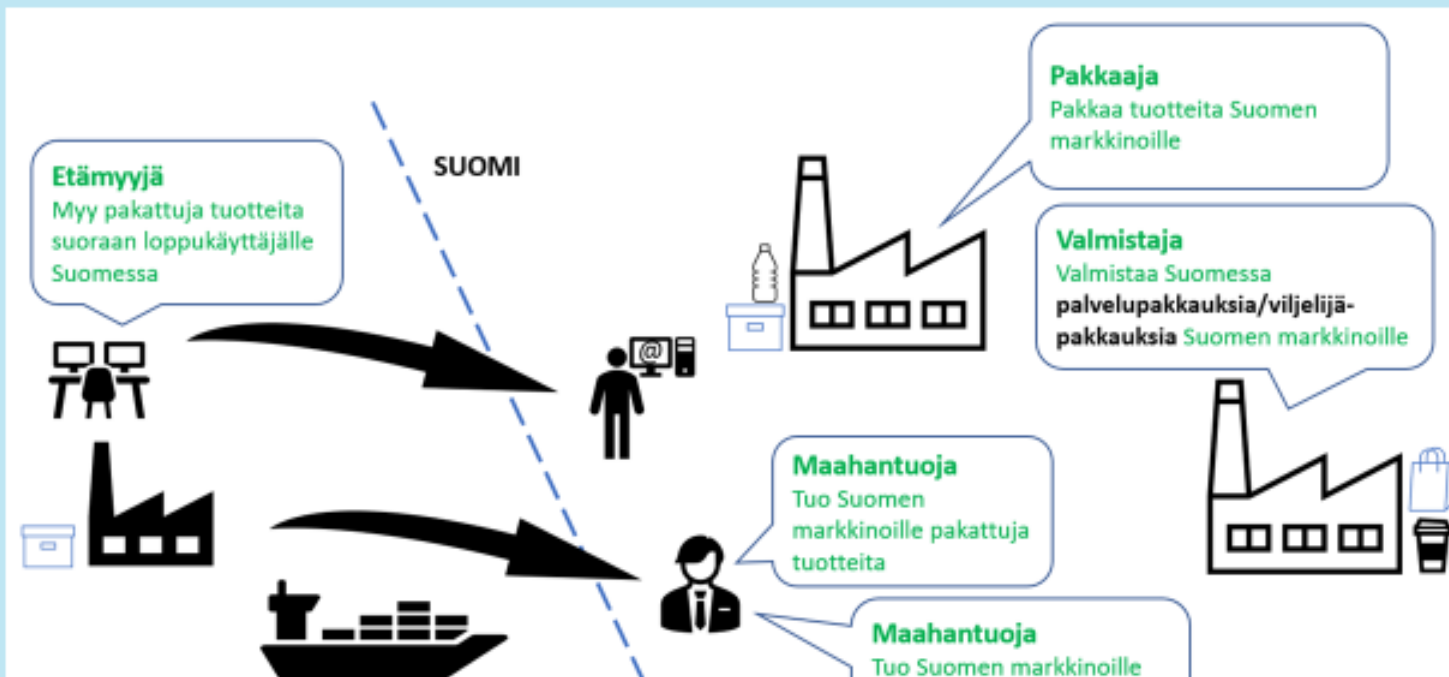
1.1.2024 pakkausten tuottajamääritelmä muuttuu

- 1 M€:n liikevaihtoraja poistuu

- palvelu- ja viljelijäpakkausten tuottaja on pakkauksen valmistaja tai maahantuojaja

RINKI

Palvelupakkaus

on pakkaus, jota käytetään elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkaamiseen myyntipaikalla suoraan kuluttajille

Viljelijäpakkaus

on pakkaus, jota käytetään käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden pakkaamiseen

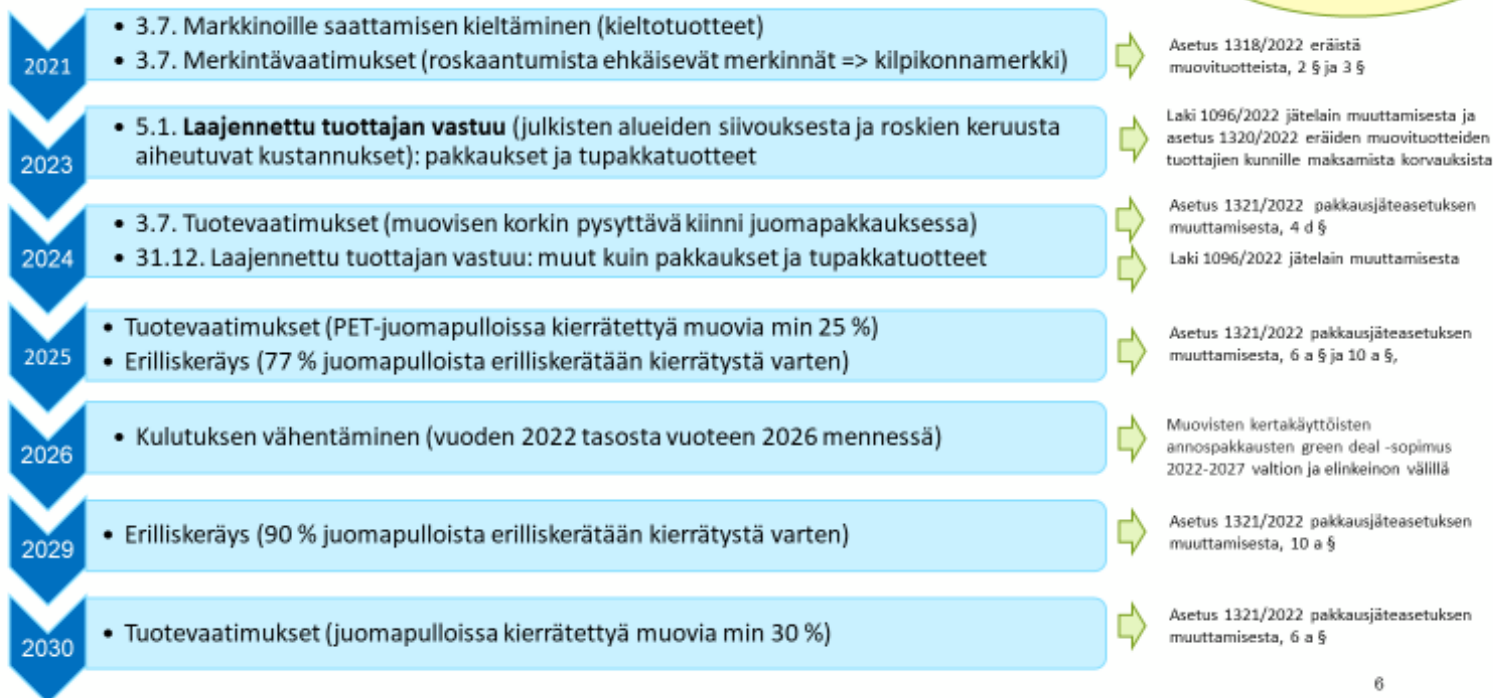
- Valtioneuvoston asetus muovia sisältävistä kalastusvälineistä
 - Kalastusvälinejätteen erilliskeräystavoite (2 §)
 - 10 paino% tuottajien vuosittain markkinoille saattamien muovia sisältävien kalastusvälineiden määrästä
 - Seurantatietojen ilmoittaminen (6 §) ja voimaantulo (13 §)
 - Tuottajan on toimitettava ensimmäisen kerran 6 §:n 1 momentin1 kohdassa tarkoitetut tiedot kesäkuun 2024 loppuun mennessä ja mainitun momentin 2–6 kohdassa tarkoitetut tiedot kesäkuun 2026 loppuun mennessä.
- Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista
 - Keräyskustannusten jakaminen tuoteryhmittäin (3 §)
 - Siivoamiskustannusten jakaminen tuoteryhmittäin (4 §)

- Tuoteryhmäkohtaisten korvausten laskemisen periaatteet (2 §)
 - Tuottajan maksama tuoteryhmäkohtainen korvaus lasketaan erikseen:
 - 1) roskaantumisen ehkäisemiseksi järjestetylle jätteen keräykselle, kuljetukselle ja käsittelylle (keräyskustannukset);
 - 2) roskaantumisen siivoamiselle, roskien kuljetukselle ja käsittelylle (siivoamiskustannukset). Vuosina 2023–2025 kunnan kokonaiskustannukset 1 momentissa tarkoitetuista toimista ovat 4,79 euroa asukasta kohden. Tästä 3,09 euroa on keräyskustannuksia ja 1,70 euroa siivoamiskustannuksia.
 - Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin eivät sisälly tupakkajätteen keräysastiakustannukset, joista tuottaja vastaa siten kuin jätelain 48 b §:ssä säädetään.

SUP-vaatimusten voimaantulo

- direktiivin mukainen aikataulu ja täytäntöönpano Suomessa

Lisäksi:
raportointivelvollisuudet
ja valistustoimenpiteet

Jätelain edunvalvonta – Suomen malli

- Kuljetusala on aktivoitunut uudelleen
 - Vastustavat tuottajille jätelaissa annettua mahdollisuutta sopia asuinkiinteistöjen pakkausjätteen keräyksen kilpailutuksesta kuntapuolen kanssa.
 - Tuottajille erittäin tärkeää, että valinnanvapaus säilyy
 - Tuottajat saavat päättää kilpailuttaako se asuinkiinteistökeräyksen vai sopiiko kilpailutuksesta kunnan kanssa.
 - Kunnan kanssa sopiminen mahdollistaa myös jätelaissa olevan 80 %:n poikkeaman hyödyntämisen, jonka suuruus tuottajille on vuosittain n. 14 M€.
 - Tuottajat maksavat ainoastaan 80% pakkausten tt-vastuun kokonaiskustannuksista
 - sis. tiedonkeräyksen, yritysten terminaaliin toimittaman pakkausjätteen aih. kustannukset tuottajille jne.
 - Ulkopuolella ainoastaan tuottajien SUP-roskien siivouksesta kunnille maksama korvaus (10 M€)
- Eduskuntavaalien alla puolueet kuuntelevat herkällä korvalla kuljetusalan yrittäjiä. Tästä johtuen Kaupan liiton, Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n ja Suomen Kiertovoima ry:n toimesta on koottu Suomen malli –kalvosarja puolustamaan tuottajien valinnanvapautta.
 - Esityksen allekirjoittajiksi pakkausten tuottajista ilmoittautuivat Elintarviketeollisuusliitto ry, Kaupan liitto, PTY, SPT, Metsäteollisuus ry ja Rinki.
 - Myös Teknologiateollisuus ry on Suomen mallin takana, mutta ei pystynyt sisäisesti käsittelemään asiaa annetussa aikataulussa.

Pakkausten tuottajavastuu

- Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy
 - Muuttuva rooli
 - Vuoden 2022 alusta alkaen Ringillä ei ole ollut voimassa olevaa strategiaa. Strategiaa ei ole haluttu uudistaa ennen kuin on tiedossa, kuinka tuottajayhteisöt organisoituvat ja määrittelevät omat roolinsa.
 - Päättävä miten hoidetaan esim. pakkausten tuottajien edunvalvonta, sopimusneuvottelut kuntien kanssa, viestintä, lasin kierrätys.
 - Strategiaa muodostettaessa huomioitava että tulevaisuudessa tuottajayhteisöjä voi olla useampia.
 - Päättävä mitä uusia palveluja Rinki voi jatkossa tuottaa ja kenelle
 - Ekopisteverkosto
 - Valmistelut muovipisteiden lukumäärän lisäämiseksi etenevät.

- Vuoden 2022 pakkaustietojen raportointi on käynnissä (DL 28.2.2023). Raportoinnissa on käytössä uudet ekomodulaatioluokat muovi- ja lasipakkauksille.
- Harkinnassa suurten tuottajien pakkausten raportointi neljännesvuosittain (= laskutus ja raportointi samana vuonna) 2024 alkaen (= 1/2024 raportoitaisiin Q12/2024 tiedot)
- Pakkausten tuottajayhteisöjen tilanne
 - Tällä hetkellä Suomessa on yksi viranomaisen hyväksymä pakkausten monimateriaalituottajayhteisö Suomen Pakkaustuottajat Oy (SPT)
 - Suomen Uusiomuovi Oy (SUMI) on hakenut viranomaiselta tuottajayhteisöstatusta, mutta ei ole vielä sitä saanut.

Muuta jätehuollosta

- Jätehuoltorekisterin ja tuottajarekisterin tietopalvelut julkaistiin vuoden 2023 alussa.
- Tuottajarekisterin ylläpito- ja kehittämisvastuu siirtyi vuoden 2023 alussa Pirkanmaan ELYkeskukselle.
- Jätehuoltorekisterin ylläpito- ja kehittämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alussa Kaakkois-Suomen ELYkeskukselle. Työt tehdään hankkeessa ja vastuuta siirretään vaiheittain.

EU:n tuleva akkuasetus

- Sopu syntyi 4. poliittisessa trilogissa 9.12.2022. Virallinen neuvotteluteksti on julkaistu 18.1.2023 (avaa tulevan asetuksen sisältöä).

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5469-2023-INIT/en/pdf>

- Asetuksen ennakoidaan tulevaan voimaan touko-kesäkuun vaihteessa, kun EU:n lainsäädäntöelimet ovat virallisesti hyväksyneet sen.
- Akkuasetus korvaa vuonna 2006 annetun direktiivin.
- Ehdotuksella on kolme keskeistä tavoitetta:
 - Sisämarkkinoiden toiminnan vahvistaminen (tasapuoliset toimintaedellytykset ja yhteiset säännöt)
 - Kiertotalouden edistäminen
 - Ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten vähentäminen akkujen elinkaaren kaikissa vaiheissa
- Luvassa on mm. muutoksia ja tarkennuksia tuottajavastuun hoitamiseen.
 - Tuottajien vastuuta laajennetaan ja keräys- ja kierrätystavoitteita kiristetään merkittävästi.

- Asetus koskee sekä kaikkia sellaisenaan jäsenvaltion markkinoille laskettavia akkuja, että laitteiden, koneiden, ajoneuvojen ja liikkumisvälineiden sisällä jäsenvaltion markkinoille tulevia akkuja.
- Asetus sisältää kaksi uutta paristo- ja akkuluokkaa
 - Luokkia ovat aikaisempaan tapaan kannettavat akut (joihin kuuluu jatkossa vain 5 kg tai alle painavat paristot ja akut), autojen käynnistysakut ja teollisuusakut.
 - Uutena oman luokkansa saavat sähkökulkuneuvojen käyttövoima-akut (EV) ja kevyiden sähkökulkuneuvojen LMT-akut (sähköpyörät, sähkömopot ja sähköskootterit).
- Tuottajavastuussa olevan tuottajan määritelmää on tarkennettu aiemmasta, ja tuottajalla tarkoitetaan nyt akkujen valmistajaa, maahantuojaa, jakelijaa tai etämyyjää. Merkittävin muutos on se, että myös akkujen etämyyjät ovat nyt tuottajavastuussa.
 - Etämyyjien on nimettävä valtuutettu edustaja jokaiseen jäsenvaltioon, jonne se myy paristoja tai akkuja.

- Asetuksen mukaan tuottajavastuussa olevana tuottajana pidetään taloudellista toimijaa, joka laskee markkinoille akkuja, jotka ovat läpikäyneet uudelleenkäytön valmistelun, uudelleenvalmistuksen tai toiseen käyttötarkoitukseen muuttamisen.
- Uutena tuottajien kustannusvastuulle asetetaan määrääjoin toimitettavat kerätyn sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumustutkimusten kustannukset.
- Tuottajayhteisöjen tulee jatkossa kehittää kierrätysmaksujen ympäristövaikutuksiin perustuvaa porrastamista siten, että kierrätysmaksua määrittäessä otetaan huomioon nykyisten vaatimusten lisäksi akkujen ladattavuus, kierrätetty sisältö, uudelleenkäyttö tai uudelleenvalmistus ja hiilijalanjälki.
- Nykyisin jäsenvaltioita velvoittavat keräystavoitteet koskevat jatkossa myös tuottajayhteisöjä. Niiden tulee saavuttaa keräystavoitteet omalta osaltaan sillä uhalla, että viranomainen voi peruuttaa tuottajayhteisön hyväksynnän.

- Jakelijoille asetus tuo uusia velvoitteita. Mm. käytettyjen paristojen ja akkujen vastaanottovelvollisuus laajenee, mutta jatkossa tuottajien vastuulla on keräysinfran järjestäminen keräyspisteisiin (keräys- ja kuljetusvälineet), keräyksestä aiheutuvien kustannusten kattaminen sekä erityisesti turvallisuuden huomioiminen akkujen keräyksessä. Nykyisessä vastuunjaossa tuottajien vastuu alkaa vasta jakelijoiden takaovelta.
- Jakelijoiden velvoitteita ovat jatkossa mm.
 - Jakelijoiden on jatkossa otettava vastaan myös sähköisten liikkumisvälineiden (light means of transport battery, LMT) akkuja. Nykyisessä sääntelyssä jakelijoilla ei ole ollut niiden osalta vastaanottovelvoitetta.
 - Tuottajien tulee tarjota keräyspisteille sellaiset palautuvien jätemäärien kannalta tarkoituksenmukaiset keräysvälineet, jotka täyttävät soveltuvat turvallisuusvaatimukset. Lisäksi tuottajien on vastattava keräyksen aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista.

- Käynnistys- ja teollisuusakkujen osalta jakelijan on otettava vastaan kaupassa tai sen välittömässä läheisyydessä niitä akkukategorioita, mitä jakelija myy.
 - Asetuksessa tuodaan uutena velvollisuutena jakelijoille vastuu tarjoutua ottamaan takaisin käytettyjä paristoja tai akkuja maksutta toimituksen yhteydessä tai paikallisessa noutopisteessä.
 - Kannettavien paristojen ja akkujen osalta jakelijoiden vastaanottovelvollisuutta on rajoitettu siihen määrään, mitä ei-ammattimaisilta loppukäyttäjiltä tyypillisesti poistuu käytöstä.
 - Tuottajien maksamat kierrätysmaksut on jatkossa eriteltävä loppukäyttäjälle uuden pariston tai akun myyntipisteessä.
 - Myös jakelijoiden tulee jatkossakin tiedottaa loppukäyttäjiä mahdollisuudesta palauttaa akut kierrätykseen (artiklat 51 ja 60).
- Lisäksi jatkossa myös kuntien järjestämissä pisteissä on otettava vastaan paristoja ja akkuja kuluttajilta.

- Uutena vaatimuksena tuottajille asetetaan vaatimus tarjota keräyspisteille ja uudelleenkäyttöä valmisteleville tai toteuttaville toimijoille tietoa paristojen ja akkujen vastaanoton, käsittelyn ja varastoinnin kannalta tärkeistä turvallisuuteen ja suojautumiseen liittyvistä seikoista.
- Asetuksessa loppukäyttäjille asetetaan velvollisuus kerätä käytetyt akut ja paristot erilleen muista jätevirroista ja toimittaa ne tuottajien ylläpitämään keräysjärjestelmään.
- Keräystavoitteet kiristyvät kannettavilla paristoilla ja akuilla nykyisestä 45 prosentista asteittain ensin 63 prosenttiin (saavutettava vuoden 2027 loppuun mennessä) ja 73 prosenttiin (saavutettava 2030 loppuun mennessä).

- Asetuksen valmistelun yhteydessä käytiin keskustelua panttijärjestelmän soveltuvuudesta paristoille ja akuille. Asiaa ei suoraan otettu mukaan asetukseen, mutta komission tehtäväksi jäi arvioida vuoden 2027 loppuun mennessä olisiko se toteutettava ja hyödyllinen erityisesti yleiskäyttöön soveltuville kannettaville paristoille ja akuille.
- Tuotetiedot
 - pienempii paristoihin ja akkuihin QR-koodipohjainen tietojärjestelmä.
 - LMT-akkuihin, yli 2 kWh teollisuusakkuihin ja EV-akkuihin lisäksi digitaalinen ”akkupassi”, jossa myös korjaus- ja käyttöhistoriatietoja.
 - Akkujen valmistajille tulee myös velvollisuus kertoa akkujen elinkaaren hiilijalanjälki. Tämä koskee EV-, LMT- ja yli 2 kWh ladattavia teollisuusakkuja.

- Korjaaminen/korjauttaminen helpottuu

- Kännykkä- ja vastaavien pienakkujen vaihtaminen ja asentaminen tuotteeseen helpottuu. 3,5 vuoden siirtymäajan jälkeen kuluttajan pitää voida tavanomaisilla työkaluilla vaihtaa akku itse
- LMT-akkujen tulee olla ammattimaisten korjaajien vapaasti vaihdettavissa (= ei ohjelmallista paritusta).

- Due diligence

- PI. Pk-sektori akkujen markkinoille saattajien täytyy ottaa käyttöön due diligence (asianmukainen huolellisuus) –periaatteiden mukaiset toiminta- ja raportointiperiaatteet. Ne pohjautuvat YK:n ja OECD:n ohjeistuksiin.
 - Pyrkimys ennaltaehkäistä sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia kolmansissa maissa ja tarjota ratkaisumalleja, jos jotain kuitenkin tapahtuu.

- Vastuuvirkamies ympäristöministeriössä

- Jouni Nissinen, jouni.nissinen@gov.fi, puh. 050 325 5976

Muovit

Mitä meneillään

- Muovimiljoona-hankkeet päättivät 202 lopussa.
- Ensimmäiset kansainväliset muovisopimusneuvottelut pidettiin 28.11.–2.12.2022 Uruguayssa.
- EU-rahoitteinen Rethinking Plastics in the sustainable circular economy (PlastLIFE) käynnistyi 1.12.2022. Kesto 7+3 vuotta.
 - Muovitiekartta on hankkeen kehitysohjelma ja ympäristöministeriö vastuutaho
- Kaksivuotinen VN TEAS Muovin kierrätyksen avainkysymykset –hanke käynnistyy maaliskuussa 2023
 - Tutkimuskysymykset
 - Muovien talteenoton lisääminen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi ja uusiomuovin käytön tarpeisiin, ml. pakkausmuovit, SER, muu yhdyskuntajätemuovi, rakentamisen, maa- ja puutarhatalouden muovit (rajaus tarkennetaan hankkeen toteutus suunnitelmaan).

- Kierrätyskapasiteetin riittävyys ja tuotettavan uusioraaka-aineen mahdollisuudet korvata nykyistä laajemmin neitseellisen (ensiö-) muovin käyttöä
- Massataselaskennan menetelmät kierrätysasteen tunnistamiseksi muovin kemiallisessa kierrätyksessä
- Muovien kierrätyksen tehostamistoimet
- Kierrätysmuovin käyttö muovikasseissa
 - Uusi kierrätysmuoviasetus (EU) 2022/1616 huomioi kaiken elintarvikemuovin kierrätyksen (pl. kemiallisen kierrätyksen lopputuotteen monomeerit).
 - Kierrätysmuovimateriaaleja ja -tarvikkeita, jotka on saatu sellaiseen kierrätystekniikkaan perustuvasta kierrätysprosessista, jota ei pidetä soveltuvana tämän asetuksen mukaisesti, voidaan saattaa markkinoille vain 10.7.2023 saakka, mikäli niitä ei ilmoiteta uutena kierrätystekniikkana.
 - Elintarvikealan toimijat voivat käyttää markkinoille laillisesti saatettuja kierrätysmuovimateriaaleja ja -tarvikkeita elintarvikkeiden pakkaamiseen ja saattaa niitä markkinoille varastojen loppumiseen asti.
 - Joukko elinkeinoelämän liittoja (ml Kaupan liitto ja PTY) toimittivat syksyllä kolmen ministeriön (TEM, YM ja MMM) kansliapäälliköille kirjeen, jossa vedotaan kierrätysmuovin käytön jatkamiseksi muovikasseissa. Ministeriöt vastasivat kirjeeseen 28.11.2022.
 - PTY (Merja Söderström ja Ilkka Nieminen) on jatkanut keskusteluja Euroopan komission tulkinnoista ja kaupan ohjeistamisesta MMM:n johdon ja Ruokaviraston kanssa. Neuvotteluiden tavoitteena on saada järkevä kansallinen tulkinta ja sen jälkeen mahdollisimman pian ohjeistaa asiassa kaupan yrityksiä.

Muuta

Ekosuunnitteluasetus

- Neuvoston sopua odotetaan Q2/2023, jonka jälkeen alkavat trilogit.
- Uuden työsuunnitelman (muut kuin energiaan liittyvät tuotteet) julkinen konsultaatio avattu (25.4.2023 asti). Nyt on vaikuttamisen momentum.
 - https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13682-New-product-priorities-for-Ecodesign-for-Sustainable-Products_en
- Kaupan liitto suunnittelee parhaillaan jäsenyrityksille suunnattua webinaaria ekosuunnittelu-kokonaisuudesta ennen julkisen kuulemisen päättymistä. Koulutustilaisuus järjestetään yhteistyössä Teknologiateollisuus ry:n, Kosmetiikka- ja hygieniateollisuus ry:n ja Kemianteollisuus ry:n kanssa.
 - Webinaarin ajankohta on 23.3.2023 välillä klo 13-15. Varatkaa ajankohta jo nyt kalentereistanne.

- Digitaalinen tuotepassi

- Digitaalinen tuotepassi on yksi keskeisistä EU:n ekosuunnitteluasetukseen sisältyvistä avauksista.
- Komissio antoi ehdotuksen ekosuunnitteluasetukseksi maaliskuussa 2022. Ehdotuksen käsittely Euroopan parlamentissa ja jäsenmaiden neuvostossa on kesken, mutta valmista saataneen tämän vuoden aikana.
- Kaupan liiton kannasta ekosuunnitteluasetukseen ja digitaaliseen tuotepassiin voit lukea tarkemmin alla olevan linkin kautta:
 - <https://kauppa.fi/uutishuone/2022/06/13/lausunto-valtioneuvoston-kirjelmasta-eduskunnalle-komission-ehdotuksesta-euroopan-parlamentin-ja-neuvoston-asetukseksi-kestavien-tuotteiden-ekologiselle-suunnittelulle-asetettavien-vaatimusten-puittei/>

- Pohjoismaista yhteistyötä digitaaliseen tuotepassin ympärillä

- Pohjoismaiden Kaupan liittojen edustajat pitivät Kööpenhaminassa 1.2.2023 kokouksen, jossa keskusteltiin digitaalisen tuotepassin teknisen toteutuksen vaihtoehtoista. Kokoukseen osallistui myös GS1:n ja Joutsenmerkin pohjoismaisten organisaatioiden edustajia. Kaupan liittoa kokouksessa edustivat johtavat asiantuntijat Ilari Kallio ja Marja Ola.

- Svensk Handel esitteli kokouksessa maaliskuussa 2023 päättyvää pilottihanketta, jossa testataan älykännykän ja QR-koodin avulla toimivaa digitaalista tuotepassia.
 - Hankekumppani GS1 on testannut digitaalisen passin toimivuutta eri toimialoilla ja tuoteryhmissä.
 - Pilotti näyttää tarjoavan lupaavia tuloksia, mutta ratkaistavana on vielä monia haasteita liittyen tuotepassin tietosisältöön ja käyttö, ei vähiten siksi, että neuvottelut tuotepassille lainsäädännössä asetettavat vaatimukset ovat vielä auki.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin uudistaminen

- Direktiivin loppusuoran neuvottelut ovat olleet monelta osin kimurantit, perustavoitteissakin erimielisyyttä.
- Aikataulu
 - Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE) julkisti 9.2.2023 kantansa
 - https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/ITRE/DV/2023/02-09/09_CA-EPBD_EN.pdf
 - Parlamentin odotetaan äänestävän kannastaan 13.3.2023
 - Trilogit käynnistyvät tämän jälkeen
- Edunvalvontaa tehty runsaasti. Erityisesti koskien ylimitoitettua sähköautojen latauspisteiden rakentamisvelvoitetta
 - Edunvalvontakumppaneiden kanssa yhdessä tehty äänestysohje
 - Mepit ja avustajat, Pohjoismaiden Kaupan liito, EuroCommerce
 - Kumppanit toimittaneet ohjetta omille Eurooppa järjestöilleen ja muille kontakteille
 - Yhteydenotot ja tapaamiset
 - Säännöllinen vuoropuhelu ympäristöministeriön vastuuvirkamiehen kanssa

Komission ehdotus pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan EU:n lainsäädännön tarkistamisesta

- Komissio antoi ehdotuksensa (COM(2022) 677 final) 30.11.2022
 - Suomenkielisen käännöksen määräaika 24.2.2023
- Ehdotus korvaisi nykyisen pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan direktiivin (94/62/EC)
- Tavoitteena:
 - Ehkäistä syntyvän pakkausjätteen määrää rajoittamalla tarpeetonta pakkaamista ja lisäämällä uudelleenkäyttöä
 - Lisätä korkealaatuista kierrätystä
 - Vähentää luonnonvarojen kulutusta
 - Luoda toimivat kierrätysraaka-ainemarkkinat
- Ehdotuksen keskeiset artikkelit käsittelevät
 - pakkausjätteen määrän ja ylipakkaamisen vähentämistä

- kertakäyttöisten juoma- ja ruokapakkausten kieltoa ravintoloissa ja kahviloissa
 - uudelleenkäytön lisäämistä tietyissä take away -pakkauksissa, kuljetuspakkauksissa ja juomien pakkauksissa
 - kaikkien pakkausten muuttamista kierrätettäviksi vuoteen 2030 mennessä
 - kierrätetyn materiaalin käytön minimivaatimuksia
 - pakkausten pakollisia jätejaumerkintöjä
 - tuottajavastuuta ja
 - etäkaupan myyntialustojen velvollisuuksia.
- U-kirjelmän (2.2.2023) sisältö kaupan kannalta varsin hyvä
 - Huomioitu laajasti kaupan viestejä (mm. säädösvallan siirto komisisolle, kansall. liikkumavara tt-vastuun toteuttamisessa, pakkausten vähentäminen vs. ruokahävikin lisääntyminen, kierrätysmateriaalin osuutta koskevien tavoitteiden toteuttamiskelpoisuus, jätehierarkiasta poikkeaminen tiettyjen jätevirtojen osalta perusteltua: uudelleenkäyttö, kertakäyttöisten pakkausten käytön kierto kahviloiden ja ravintoloiden omissa tiloissa tapahtuvassa tarjoilussa vaatii kriittistä jatkotarkastelua)
 - https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/U_110+2022.aspx

EU-taksonomia eli kestävän taloudellisen toiminnan luokittelujärjestelmä

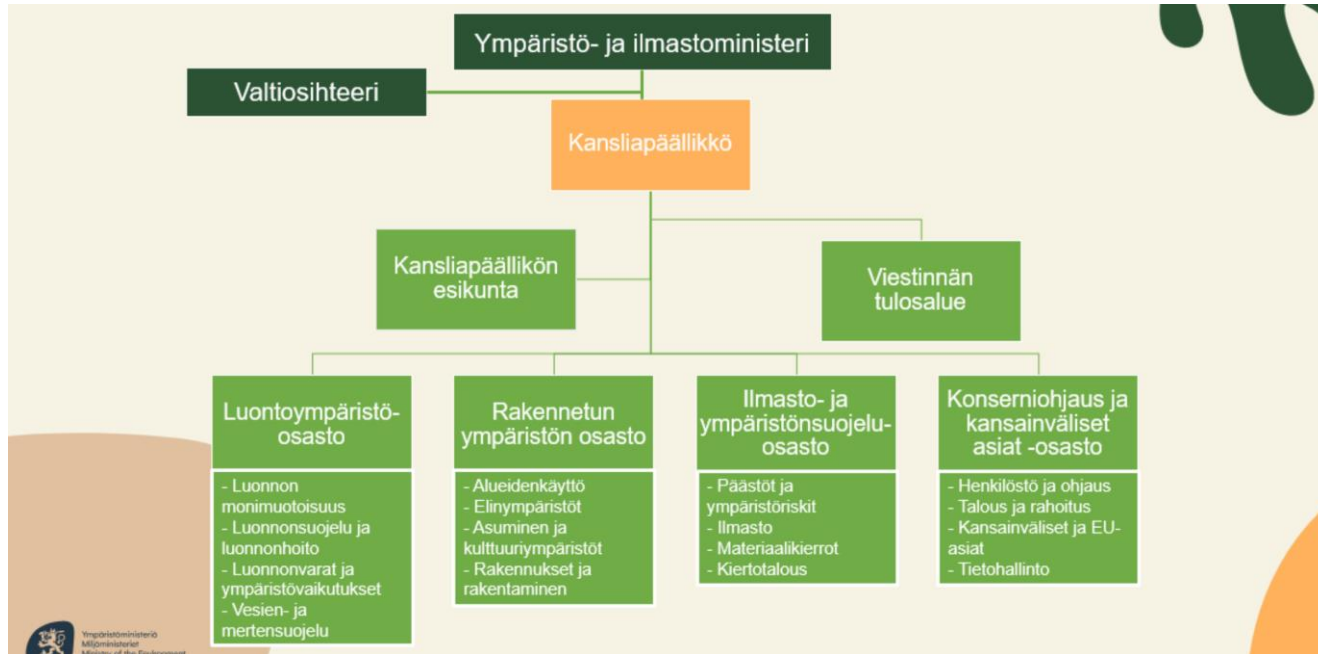
- EU:n taksonomia-asetus yleisperiaatteista hyväksyttiin EUparlamentissa ja Eurooppa-neuvostossa kesällä 2020.
- EU-taksonomia on osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa (Green Deal), jonka tarkoituksena on edistää unionin tavoitetta olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä.
 - EU-taksonomia vaatii yrityksiä luokittelemaan ympäristön kannalta kestävät toiminnot ja investoinnit.
 - Taksonomian tavoite on saada rahoitusmarkkinat suuntaamaan investointeja ympäristön kannalta kestävämpiin ratkaisuihin.
- Delegoidut säädökset eli tekniset tarkastuskriteerit koskien ilmastotavoitteita julkaistiin 2021 alussa. Taksonomia-asetusta ja sen ilmastotavoitteiden teknistä kriteeristöä alettiin soveltaa 1.1.2022. Raportointi näiden kriteerien pohjalta tuli isoille pörssiyhtiöille pakolliseksi vuoden 2023 alusta.
- EU-komission alaisuuteen perustettiin vuonna 2020 pysyvä asiantuntijaryhmä (The Platform on Sustainable Finance).
- Asiantuntijaryhmä luovutti komissiolle ehdotuksensa neljän muun ympäristötavoitteen kriteereiksi kahdessa erässä, maaliskuussa ja lokakuussa 2022 julkaistuina raporteina.

- Komissio valmistelee niiden pohjalta ehdotuksensa 2. delegoiduksi asetukseksi eli neljän muun ympäristötavoitteen teknisiksi tarkastuskriteereiksi
- Kriteerien valmistelu on myöhässä ja asetus astunee voimaan vasta vuoden 2023 lopulla ja soveltaminen siirtynee vuoteen 2024.

Luontokato: Dasguptan raportin kansallinen selvitys

- Ekonomisti Dasgupta julkaisi kaksi vuotta sitten raportin luonnon monimuotoisuuden taloustieteestä (luontokadon vaikutuksista talouteen ja luonnon pääomista ja sen tarjoamista palveluista).
 - https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/957292/Dasgupta_Review_-_Abridged_Version.pdf
- Raportin innoittamana ympäristöministeriö tilasi Luonnonvarakeskukselta selvityksen, mitä Dasguptan raportin soveltaminen Suomessa tarkoittaisi.
 - <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164619>
- Selvitys julkaistiin 14.2.2023. Se esittelee kymmenen suurta yhteiskunnallista muutosta, jotka tarvittaisiin, ettei luonnon romahtaminen vie pohjaa myös taloudelta ja elintasoltamme.
 - Luontokatoverotus voimaan, vähemmän lihaa, lisää suojelua, väestönkasvun hidastaminen, luonto-opetus pakolliseksi, luonto rahanjakajien työlistalle, luontojalanjälki kauppapolitiikkaan, luonto mukaan talouden tilinpitoon, suomalaisten luontosuhteen vahvistaminen ja yhteistyötä arktiselle alueelle.

Ympäristöministeriö uusi organisaatio 1.1.2023 alkaen

Materiaalikierron- & kiertotalous-yksikön vastuunjako

Materiaalikierron-yksikkö:

- vastaa YM:ssä kiertotalouden sääntelyä ja jätehuollon kehittämistä koskevien asioiden valmistelusta, yhteensovittamisesta ja toimeenpanosta.

Yksikön päätehtävät ovat:

- Jäte- ja tuotelainsäädäntö ja sen kehittäminen
- Jätehuollon kehittäminen ja valtakunnallinen jätesuunnittelu
- Jäte- ja tuotetiedon kerääminen, jätehuollon seuranta, raportointi ja tietojärjestelmät
- Kansainväliset jätösopimukset

Kiertotalous-yksikkö:

- vastaa ympäristöministeriössä kestävästä kiertotaloudesta ja kemikaaleja koskevien asioiden valmistelusta, yhteensovittamisesta ja toimeenpanosta.
- Yksikön päätehtävät ovat:
 - Kiertotaloussiirtymän edistäminen
 - Kiertotalouden taloudellinen ohjaus ja rahoitus
 - Kestävä kulutus ja tuotanto
 - Sopimukselliset ohjauskeinot (green dealit)
 - Kemikaalien ympäristövaikutukset ja niiden sääntely
 - Kansainväliset kemikaalisopimukset ja aloitteet sekä muovisopimus.

Kiitos!

**Kaupan liitto
Eteläranta 10
00131 Helsinki**

kauppa@kauppa.fi
🐦@kauppafi / kauppa.fi

KAUPAN LIITTO